

Prof. nzw. dr hab. inż. Andrzej KRASZWSKI
Wydział Inżynierii Środowiska
Politechnika Warszawska

II KRAJOWE FORUM WODNE

16-17 KWIETNIA 2008 r.

**Wnioski z I tury konsultacji społecznych w kontekście procesu
planowania gospodarowania wodami**

**na podstawie materiałów IMiGW oddział w Krakowie
(autorzy: R. Konieczny, M. Siudak i U. Opiał-Gałuszka)**

DEMOKRACJA ŚRODOWISKOWA

W systemie demokratycznym ludzie mają pełne prawo:

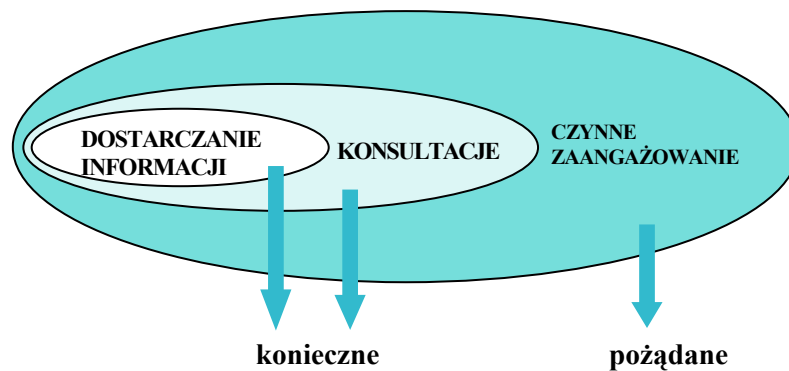
- do niezbędnej informacji uzasadniającej wybór planu, lokalizacji lub technologii realizacji przedsięwzięcia proponowanych przez administrację lub inwestora,
- do proponowania zmian w planie projektu w przekonaniu, że wtedy mniej by im szkodził bądź lepiej im służył,
- do godziwej rekompensaty strat, jakie spowoduje plan lub inwestycja w otaczającym ich środowisku,
- do należytego kompromisu, gdy powstaje konflikt, np. dotyczący alokacji ograniczonych zasobów lub użytkowania terenu.

Należy zdać sobie sprawę, że problem wdrażania ważnych przedsięwzięć (np. RDW) leży tyle samo w sferze analiz technicznych ile w uzyskaniu możliwie szerokiej akceptacji społecznej dla planowanych działań.

UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W KONTEKŚCIE RDW

Z art. 14 RDW wynikają trzy formy angażowania społeczeństwa we wdrażanie Ramowej Dyrektywy Wodnej:

- dostęp społeczeństwa do informacji,
- konsultacje społeczne na trzech etapach procesu planowania,
- aktywny udział społeczeństwa we wdrażaniu RDW, a zwłaszcza w procesie planowania.

ETAPY KONSULTACJI SPOŁECZNYCH WDRAŻANIA RDW:

- ETAP I – Harmonogram i program prac związanych ze sporządzaniem planów gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy – w okresie XII 2006r. – VI 2007 r.
- ETAP II – Przeglądy istotnych problemów gospodarki wodnej dla obszarów dorzeczy – w okresie XII 2007 r. – VI 2008 r.
- ETAP III – Projekty planów gospodarowania wodami – w okresie XII 2008 r. – VI 2009 r.

GRUPY DOCELOWE

Działania informacyjne i edukacyjne adresowane były

- do przedstawicieli administracji samorządowej,
- do przedstawicieli administracji rządowej,
- do różnych grup użytkowników zasobów wodnych,
- do organizacji pozarządowych,
- do środowisk akademickich i młodzieży szkolnej.

DZIAŁANIA INFORMACYJNE DOTYCZĄCE RDW

- Spotkania informacyjne, seminaria i konferencje
- Ulotki i broszury
- Broszury informacyjne przygotowane przez poszczególne RZGW:
- Portale internetowe
- Poczta elektroniczna
- Wystawy
- Plakaty
- Linia telefoniczna

INFORMACJA W MEDIACH

- 5 artykułów w prasie specjalistycznej (Gospodarka Wodna i Gaz Woda i Technika Sanitarna, Oświęcimski Chemik, Przegląd Leśny),
- 3 w biuletynach samorządowych (Miesięcznik Stowarzyszenia Promocji i Rozwoju Regionu Dynowskiego „Dynowinka”, Biuletyn Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Wielkopolski, Biuletyn Informacyjny Stowarzyszenia Gmin Nadobrzeńskich),
- 1 w prasie ekologicznej (Aura),
- 3 w prasie lokalnej lub w radiu lokalnym (Gazeta Jarocińska, Goniec Pszczewski, Rozgłoszenia PR w Szczecinie).

Ilość i różnorodność działań informacyjnych należy ocenić pozytywnie.

KONSULTACJE PRZEPROWADZONE BYŁY ZA POMOCĄ:

- badań ankietowych
- na posiedzeniach rad gospodarki wodnej regionów wodnych i na posiedzeniach stałych komisji ds. udziału społeczeństwa
- na spotkaniach konsultacyjnych organizowanych w tym celu przez RZGW dla różnych środowisk
- na I Krajowym Forum Wodnym.

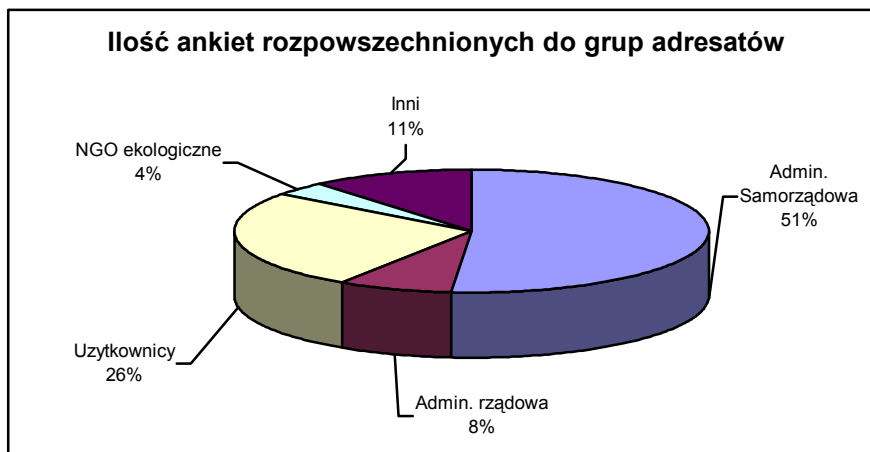
ANKIETA: GRUPY ADRESATÓW

1. Administracja samorządowa: gminna, powiatowa i wojewódzka, (w tym: wojewódzkie zarządy melioracji i urzędzeń wodnych).
2. Administracja rządowa: urzędy wojewódzkie, WIOŚ, Sanepid, PIG, ODR, Stacje Chemiczno-Rolnicze, ARiMR, Agencje Rynku Rolnego, Państwowa Straż Rybacka, Dyrekcje Lasów Państwowych, Dyrekcje Parków Narodowych, Dyrekcje Parków Krajobrazowych, WFOŚiGW, Urzędy Morskie, Generalne Dyrekcje Dróg Krajowych i Autostrad, Straż Ochrony Przyrody, Inspekcja Ochrony Roślin.
3. Użytkownicy: produkcja (przemysł, elektrownie wodne..), rolnictwo i hodowla (gospodarstwa rybackie, izby rolnicze, leśnictwo), usługi komunalne (publiczne i niepubliczne zakłady i spółki wodno-kanalizacyjne), usługi i handel (w tym stowarzyszenia zawodowe i branżowe),
4. Pozarządowe Organizacje Ekologiczne
5. Inne: instytuty naukowo-badawcze, członkowie Rad Gospodarki Wodnej Regionów Wodnych i Komisji ds. Udziału Społeczeństwa, stowarzyszenia, instytucje użyteczności publicznej (szkoły, ośrodki i placówki pozaszkolne, Zakłady Opieki Zdrowotnej, Domy Pomocy Społecznej, domy dziecka, biblioteki, policja, PSP itp.)

ROZPOWSZECHNIANIE ANKIET

Ilość rozesłanych ankiet przez RZGW

Łącznie wszystkie RZGW rozesłały lub w różny sposób przekazały do adresatów około 14372 ankiety, z czego w dorzeczu Wisły 8244, a w dorzeczu Odry 6128.

ZWROT ANKIET

Na ankietę odpowiedziały 1862 osoby – to 12,8%.

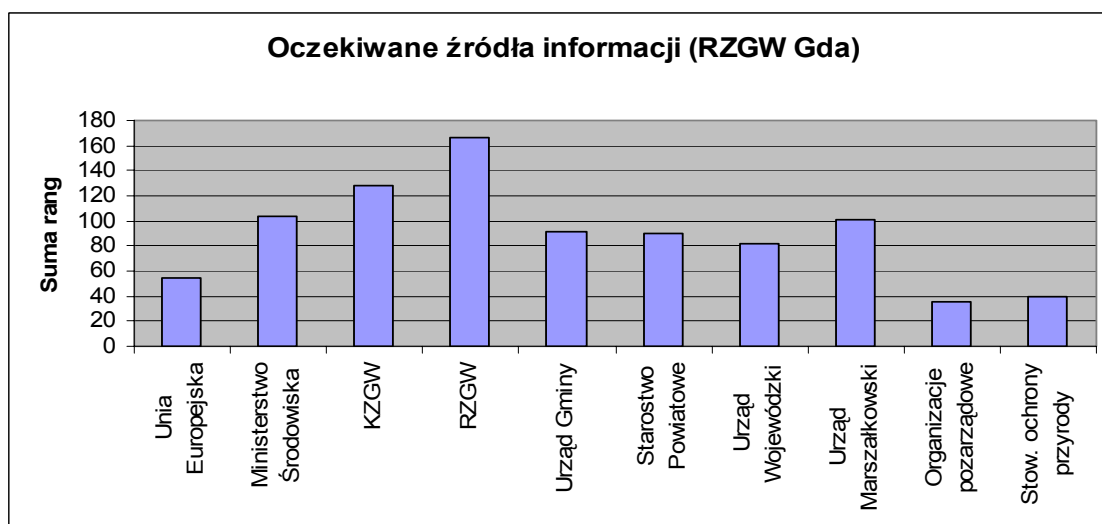
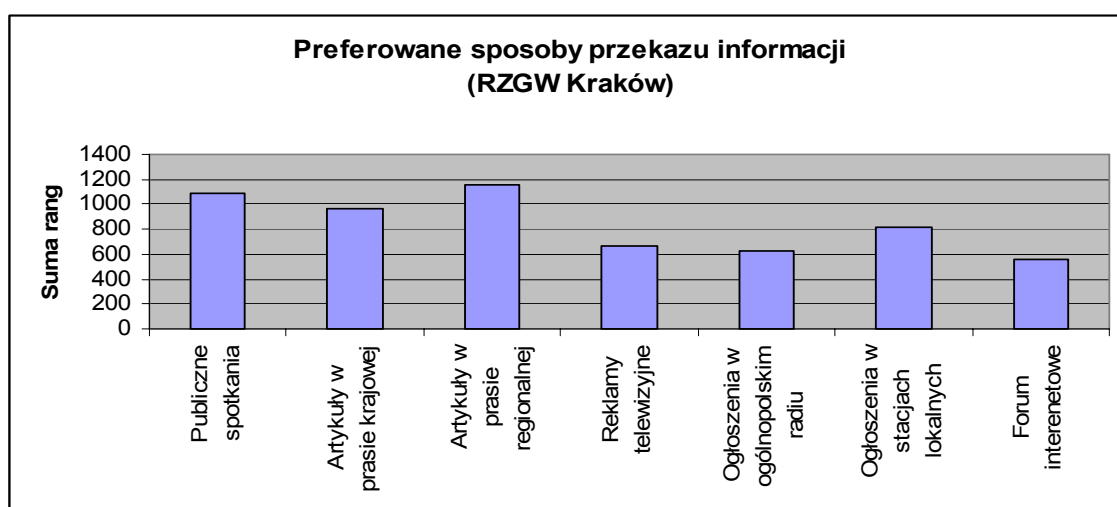
- z dorzecza Odry - 628 ankiet,
- z dorzecza Wisły - 1000 ankiet.

ANALIZA UWAG I OPINII ZGŁOSZONYCH DO KONSULTOWANEGO DOKUMENTU

WNIOSKI Z WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH

Źródła informacji – pytanie 6 i sposób przekazywania informacji – pytanie 7

Przykład błędnie sformułowanych pytań – z odpowiedzi nie można wyciągnąć liczących się wniosków.

Znajomość konsultowanego dokumentu – pytania 8 i 9

Na 976 osób z całego kraju, które odpowiedziały, że materiał jest „raczej zadawalający” (pytanie 10) 247 osób przyznało się, że nie przeczytało dokumentu załączonego do ankiety, a 32 osoby nie przeczytały ani dokumentu, ani broszury.

Ocena konsultowanego dokumentu – pytanie 10

Konsultowane dokumenty zostały generalnie ocenione bardzo dobrze: aż 62% w dorzeczu Odry i 73% w dorzeczu Wisły uważa go za całkowicie zadawalający lub raczej zadawalający. Tylko 15% w dorzeczu Wisły i 12% w dorzeczu Odry uznało go za niezadawalający.

Uwagi respondentów - najczęściej zgłaszane uwagi do pytania 11

„Jakich informacji brakuje w zaproponowanym programie prac?”

- formalne uwagi dotyczące zakresu tematycznego, szczegółowości i komunikatywności: „informacje są zbyt ogólne”, „brak szczegółowych informacji”, „brak szczegółowych rozwiązań”,
- brak informacji o przewidywanych działaniach, które prowadzą do osiągnięcia celów RDW: „brak informacji na temat zamierzeń inwestycyjnych”, „brak informacji na temat odtworzenia starego ekosystemu, oczek wodnych, zbiorników na odparowanie”, „brak informacji na temat ochrony przed suszą”,
- brak informacji o udziale społecznym (roli, uczestnikach, zasadach itd.). „rozszerzenia informacji dotyczących roli mieszkańców w procesie konsultacji”, „kampania informacyjna powinna być szersza, informacje powinny docierać bezpośrednio do wszystkich zainteresowanych tą problematyką, również do organizacji społecznych”, „czy uwzględnione będą postulaty mieszkańców i przedstawicieli samorządu lokalnego?”

Uwagi respondentów - najczęściej zgłaszane uwagi do pytania 12

„Czy są jakieś zagadnienia na temat których chciałbyś otrzymać więcej informacji?”

Wskazywano na brak informacji na temat:

- Zmian i ograniczeń w użytkowaniu środowiska i w prowadzeniu działań mających wpływ na środowisko w związku z wdrażaniem RDW
- Działań, które prowadzą do osiągnięcia celów Ramowej Dyrektywy Wodnej rozumiane dość szeroko;
- Ogólnych informacji o środowisku (w tym środowisku wodnym), relacjach zachodzących w środowisku, czynnikach degradujących, czynnikach poprawiających stan środowiska
- Informacji o obecnym stanie środowiska i metodach oceny stanu środowiska

Krótkie podsumowanie uwag zgłaszanych przez respondentów

Podsumowując, istnieją trzy podstawowe obszary zapotrzebowania na informację:

- o środowisku i jego stanie, przyczynach degradacji, czynnikach poprawiających stan środowiska
- o Ramowej Dyrektywie Wodnej, ale w kontekście możliwych zmian, jakie jej wdrożenie spowoduje w użytkowaniu wód, oraz narzędzi jakie zapewne zostaną zaprojektowane dla ułatwienia wdrożenia
- o roli, jaką mogą odegrać uczestnicy obecnego procesu w konsultacjach na następnych etapach planowania.

SYNTETYCZNA OCENA BADANIA ANKIETOWEGO

1. Czy respondenci byli zainteresowani konsultacjami na temat HARMONOGRAMU I PROGRAMU PRAC...?
2. Czy ankieta została sporządzona w sposób prawidłowy?
 - a. metryczka: błędnie sformułowane pytania 1, 2, 4 i 5; brak afiliacji zawodowej respondentów;
 - b. pytania 6, 7, 8 i 9: zwykle sprawdza się poziom poinformowania na ankietowany temat, a następnie ustala się z jakich źródeł poinformowani uzyskali informacje;
 - c. interesujące są wyniki uzyskane w pytaniach otwartych, zwłaszcza 11 i 12.

NA PRZYSZŁOŚĆ – ZATRUDNIC SOCJOLOGÓW – SPECJALISTÓW OD KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ DO OPRACOWANIA ANKIETY

ANALIZA UWAG ZEBRANYCH PODCZAS SPOTKAŃ KONSULTACYJNYCH

1. Uwagi do harmonogramu
2. Uwagi do programu i metod w programie
3. Uwagi dotyczące konsultacji społecznych
4. Uwagi dotyczące odpowiedzialności za realizację zadań
5. Uwagi dotyczące finansowaniem
6. Uwagi dotyczące ograniczeń w użytkowaniu wód
7. Problemy gospodarki wodnej lokalne, branżowe.

WYKORZYSTANIE WYNIKÓW KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

- Szerzej wykorzystywać konsultacje w formie lokalnych spotkań z przedstawicielami różnych branż i grup społecznych.
- Utrzymać stały kontakt z zainteresowanymi stronami (samorządami lokalnymi i środowiskami społecznymi, które brały udział w I turze konsultacji).
- Materiały dotyczące przebiegu i efektów konsultacji powinny być udostępnione szeroko wszystkim zainteresowanym.
- Powinno się dbać o przekazywanie w sposób ciągły niezbędnych informacji do tzw. grup docelowych, aby ograniczyć konflikty i zwiększyć szanse osiągnięcia kompromisów.
- Nawiązać współpracę z różnymi rodzajami mediów celem rozpowszechniania informacji do możliwie szerokiego grona odbiorców.
- Informacje dotyczące efektów konsultacji społecznych powinny zostać przekazane podczas narad w ramach komisji i zespołów ds. współpracy na wodach granicznych.

WNIOSKI OGÓLNE

1. Edukować! Należy opracować i wdrożyć programy edukacyjne poświęcone Gospodarce Wodnej. To działanie musi być zaplanowane na następne 10 lat. Należy przeznaczyć na ten cel odpowiednie środki.
2. Kontynuować różnorodne działania informacyjne w oparciu o materiały drukowane i dbać o ich szeroka dystrybucję. Jakość tych materiałów, zwłaszcza w II fazie jest (merytorycznie) bardzo dobra. Zwraca uwagę staranna i atrakcyjna szata graficzna.
3. Nie zaniedbywać innych środków informowania: różnorodność działań podejmowanych dotychczas jest imponująca.
4. Wykorzystać media. Zaangażować specjalistów od komunikacji społecznej, którzy potrafią przyciągnąć uwagę dziennikarzy mediów centralnych.
5. Ankiety są konieczne! Należy je jednak przygotować w sposób profesjonalny. Wykorzystanie ośrodków badania opinii publicznej może również okazać się celowe.
6. **ZAPEWNIĆ ODPOWIEDNIE ŚRODKI NA PROMOCJĘ ZAGADNIEŃ GOSPODAROWANIA WODĄ.**